

krat, a vselej dobimo zanjo slovenski edino pravilni izraz „oblastvo“; poudarjamo ravno to besedo, ker je sploh znano, da so se za ta terminus poprej rabili izrazi „oblast, oblastnija, oblastvo, gosposka“. Dosedaj so pisali eni „terjatev, terjati“, drugi pa „tirjatev, tirjati“, v terminologijo vsprejeta je dosledno zadnje navedena oblika. Sploh se glede doslednosti — in ravno ona je pri nas težavna — terminologiji ne more kaj očitati in mi smo našli eno samo bistveno nedoslednost v obliki pri besedi „System“; na strani 641. je vsprejet poleg drugih tudi izraz „sestav“ in sicer na prvem mestu, na strani 346. pa stoji za „Grundsteuer-System“ — „zemljiškodavčna sestava“; pravilno je po našem mnenju „sestav“ in morebiti je oblika na 346. strani šteti med tiskarske pogrške.

S tem lahko sklenemo našo oceno novega terminologiškega dela z zavestjo, da knjiga zasluži izrečeno pohvalo v polni meri in da bode izvestno služila namenu, zaradi katerega jo je izdalo društvo „Pravnik“. Naj jo pravniki in tudi drugi le pridno rabijo in jej dajo veljavo v tem zmislu, kakor smo nje pomen označili koj s početka te ocene!

Dr. K.

Kraj storjenega kaznivega dejanja.

Kraj, kjer se je dovršilo ali storilo kaznivo dejanje, je kazenskopravno v marsikaterem oziru važen.

Mnogokrat odvisna je kaznivost dejanja od tega, da se je isto storilo na tem ali onem kraju, mnogokrat tudi kvalifikacija kaznivega dejanja, a še večkrat vpliva kraj, kjer se je kaznivo dejanje storilo, kot obtežilna ali olajšujoča okolnost na izmero kazni.

Najvažnejši pa je kraj storjenega kaznivega dejanja za vprašanje, kateri zakon je na to dejanje uporabljati in katero sodišče naj o njem sodi.

S stališča materialnega kazenskega prava pride mnogokrat v poštev vprašanje, ali se je kako dejanje vršilo na javnem ali očitnem mestu ali ne. Kaj je javno ali očitno mesto, tega nam zakon ne pove nikjer. Navadno se za tak kraj smatra mesto,

ki je vsakemu pristopno. Ali kdor je le malo sodeloval pri kazenskem pravosodju, ta bode vedel, kako malo je ustrezno praksi s to definicijo. Kam se naj po tej definiciji štejejo n. pr. prodajalnice trgovcev, zasebne pisarne, delalnice obrtnikov, zabavišča zasebnih društev itd.

Ako zakon pazljivo čitamo, najdemo, da se nahaja izraz „javno ali na javnem mestu“ praviloma samo v zvezi z izrazom „ali pred več ljudmi“. Ako se je kako kaznivo dejanje vršilo javno ali na javnem mestu, ima torej za kazensko pravo isti pomen, kakor če bi se bilo vršilo pred več ljudmi.

Ako dalje iščemo, zakaj pripisuje kazenski zakon tej okolnosti toliko važnosti, ali se je dejanje vršilo javno ali ne, opazimo, da hoče zakon zabranjevati pred vsem pohujšanje in škodljiv vpliv, kateri imajo dotična kazniva dejanja za okolico.

Ako se oziramo na vse to, smemo morda reči, da je v smislu kazenskega zakona javno ali očitno mesto, oni kraj, kjer bi kaznivo dejanje, ki se je tam vršilo, in pri razmerah, v katerih se je konkretno dejanje vršilo, lahko opazilo več ljudij, ne gledé na to, ali je dejanje v istini kdo opazil ali ne. Dovolj je, da je bila dana priložnost, ne samo možnost, da bi to dejanje opazilo več ljudij, ki te priložnosti niso naravnost iskali. Zasebno stanovanje samo na sebi gotovo ni javno mesto. Ako je pa kdo koga družega v svojem stanovanji tako glasno grdil ali psoval, da se je to psovanje in grdenje lahko razumelo tudi na ulici, mora se gotovo reči, da se je to psovanje in grdenje vršilo na javnem mestu. Brez dvojbe so torej gledišča, zabavišča, gostilne, prodajalnice trgovcev, delalnice obrtnikov itd. javna mesta takrat, kedar so občinstvu pristopna, iz preje navedenega pa sledi, da se lahko tudi v posameznem slučaju takrat imenujejo javna, kedar občinstvu niso pristopna, ako se je kaznivo dejanje vršilo na tak način in v takih razmerah, da bi bilo lahko slabo vplivalo na okolico.

Dejanja, ki so samo takrat kazniva, ako so se vršila na javnem ali očitnem mestu so na primer hudodelstvo motenja vere po §-u 122. lit. a) k. z., hudodelstvo motenja javnega miru po §-u 65. k. z., dalje več zločinstev proti varnosti časti in proti javni nramnosti ter javni varnosti, glej zlasti tudi § e 422., 426., 427., 430., 449., 452., 453., 454. k. z. itd. Zakaj so ta dejanja

samo takrat kazniva, kedar se dovrše na javnem mestu, smo uže omenili, ista vplivajo namreč samo takrat škodljivo na one razmere, katere brani pravni organizem s kaznimi. Izrecno pravi to § 500. k. z.

Zanimivo je, da kraj, kjer se je kaznivo dejanje storilo tudi za dokaz resnice pri prestopkih proti varnosti časti ni brez pomena. Kdor prestopka proti varnosti časti po §-ih 487. ali 488. k. z. ni zakrivil niti po tiskovinah, razširjenih spisih in podobah, niti javno, ampak na kak drug način, ta je kazni prost, ako dokaže, da je imel povod smatrati svoje obdolženje ali očitanje za resnično, akoprav isto ni bilo resnično. Kdor se pa pregreši proti navedenim kazenskopravnim določilom, akoprav k temu ni bil prisiljen, mora dokazati (objektivno) resnico svojega obdolženja, ako hoče biti prost kazni. Dokaz resnice je torej obtežen, ako se je prestopok po §-ih 487. ali 488. k. z. dovršil na javnem mestu.

Zločinstva, ki bi sicer bila samo prestopki proti varnosti lastnine, se kaznujejo večkrat kot hudodelstva tatvine, ako so bila storjena na kakem gotovem kraji. Takih slučajev navaja naš kazenski zakon celo vrsto v §-u 174., II., lit. c), e), f), g) in v §-u 175. II., lit. a), b), c), d) k. z.

Naš kazenski zakon ne imenuje vseh obtežilnih in olajšujočih okoliščin, ampak navaja samo nekaj primerov in prepušča sodniku, da razsoja o tem, katere okoliščine posameznega slučaja gre smatrati za obtežilne in katere za olajšujoče. Pa uže iz tega, da je večkrat kvalifikacija, da, kaznivost dejanja odvisna od kraja, kjer se je isto dovršilo, da se sklepati, da mora kraj storjenega kaznivega dejanja še večkrat priti v poštev kot obtežilna ali kot olajšujoča okoliščina. Kazenski zakon nam pa tudi izrecno našteva mnogo takih slučajev, tako v §-ih 150., 151., 167. f), 123., 496. k. z. itd.

Kraj storjenega kaznivega dejanja, je odločilen tudi za vprašanje, pred katerim sodiščem bode moral storilec zagovarjati svoje dejanje, ali katero sodišče je poklicano za to, da sodi o tem dejanju. Po §-u 51. k. p. r. je praviloma pristojno ono sodišče, v katerega okolišči se je dovršilo kaznivo dejanje.

Dandanes nobena država ne kaznuje vseh dejanj, ki bi po njenih zakonih bila kazniva, ne gledé na kraj, kjer so se do-

vršila. Območje kazenskega zakona je torej tudi krajevno omejeno. Mnogokrat je torej tudi treba reševati vprašanje, po katerem kazenskem zakonu naj se presoja kako dejanje, in tudi za to vprašanje je v prvi vrsti odločilen kraj, kjer se je dovršilo kaznivo dejanje.

Naše zakonodajstvo kaznuje vsa dejanja, ki so po njegovih določilih kazniva, ako so se dovršila v njegovem krajevnem območji t. j. na avstrijskih tleh (teritorijalno načelo, §-a 37. in 234. k. z.). V tem slučaju se naš kazenski zakon ne ozira na to, ali je storilec avstrijski državlján ali ne, ali zadene kaznivo dejanje domača ali tuja pravna dobra.

V inozemstvu storjena kazniva dejanja kaznujejo se pri nas praviloma samo tedaj, ako je storilec avstrijski državlján, ali nepogojno tudi samo hudodelstva, pregreške in prestopke pa le tedaj, ako storilec radi njih ni uže bil kaznován v inozemstvu, niti se mu v inozemstvu ni odpustila dotična kazen, (personalno načelo, §-a 36. in 235. kaz. z.)

Kar se pa tiče kaznivih dejanj, katera so dovršili inozemci v inozemstvu, kaznuje ista naš kazenski zakon le izjemoma. Nepogojno samo sledeča hudodelstva: hudodelstvo veleizdaje gledé avstrijske države po §-u 58. k. z., in hudodelstvo prenareje in prenaredbe avstrijskih upnih listov in avstrijskega kovanega denarja po §-u 106.—121. k. z. Druga hudodelstva, katera so inozemci storili v inozemstvu, kaznuje naš kazenski zakon samo tedaj, ako jih ne kaznuje niti ona država, kjer so se dovršila, niti ona, v kateri je storilec pristojen.

Kraj storjenega kaznivega dejanja ni odločilen samo za glavnega storilca in za sostorilce, ampak za vse sokrivce, torej zlasti tudi za pomočnike in vdeležence, ne gledé na to, kje so sami bili delavni, ko so storilcu pomagali izvršiti kaznivo dejanje. Pomočniki in vdeleženci so torej kaznivi, ako je glavni storilec zločinil v Avstriji, akoprav morda sami v Avstriji ničesar niso storili in akoprav je morda dejanje tako, da bi ne bilo kaznivo ako bi se bilo dovršilo v inozemstvu. Naopak so pa pomočniki in vdeleženci kazni prosti, akoprav so pomagali na avstrijskih tleh, ako dejanje vsled tega ni kaznivo, ker se je dovršilo v inozemstvu.

To sledi uže iz §-a 5. k. z., ki pravi, da so vsi sokrivci krivi istega kaznivega dejanja. In to velja v vsakem oziru, torej gledé kaznivosti, kvalifikacije, obtežilnih in olajšujočih okolnostij kaznivega dejanja ravno tako, kakor gledé pristojnosti sodišča in gledé vprašanja, kateri zakon je uporabljati na konkretno kaznivo dejanje. Gledé pristojnosti sodišča poudarja to še posebej § 55. k. pr. r. V tem smislu je razsodilo tudi c. kr. najvišje sodišče z razsodbo z dne 27. aprila 1894, št. 2610, ki se priobčuje v tem listu.

§ 6. k. z. pravi, da stori posebno hudodelstvo, kdor brez poprejšnjega sporazumljenja pomaga storilcu še le po dovršenem hudodelstvu ali pa se vdeleži dobička iz tega hudodelstva. Vdeležba v smislu tega §-a je posebno hudodelstvo, za isto torej ne veljajo preje navedene posledice gledé kraja, kjer je zločinil glavni storilec. Za to hudodelstvo je v vsakem oziru odločilen le kraj vdeležbe same.

Ker je kraj, kjer se je storilo kaznivo dejanje v marsikaterem oziru pomenljiv, treba je rešiti tudi vprašanje, kateri kraj je to, kateri kraj se sme imenovati kraj storjenega kaznivega dejanja.

Da to ni vselej kraj, kjer je nastopil uspeh, ki ga hoče kazenski zakon zabraniti, pravi izrecno § 51. k. pr. r. Kraj, kjer je nastopil uspeh kaznivega dejanja, torej ni kraj storjenega kaznivega dejanja. To sledi tudi iz tega, da kaznuje zakon večkrat kako dejanje, akoprav storilec prepovedanega uspeha niti dosegel ni, kakor pri kaznivem poskusu in drugih kaznivih dejanjih, gledé katerih zakon izrecno določuje, da je za pojem dotičnega kaznivega dejanja in njega kaznivost brez pomena, ali je zločinec prepovedani uspeh dosegel ali ne.

Zakon more človeka kaznovati samo radi tega, kar je v oblasti človekovi, to je pa njegova volja, in njegovo dejanje, ravnanje, vedenje. Uspeh tega dejanja mnogokrat ni v oblasti človekovi. Ker kaznuje zakon zločinca samo radi njegovega dejanja, more biti kraj kaznivega dejanja samo ono mesto, kjer je bil zločinec delaven.

Kedar obsega kaznivo dejanje samo posamezen jednoten čin, rešiti je to vprašanje navadno lahko. Morilec je zločinil tam, kjer je sprožil puško, kjer je mahnil z bodalom, kjer je dal strupa v jed ali pijačo itd.

Težavniše pa je to vprašanje, kedar obsega kaznivo dejanje več časovno in krajevno različnih činov. Kaznivo dejanje dobi svojo konkretno obliko, svojo gotovo kvalifikacijo še le takrat, kedar so dani vsi za to kvalifikacijo potrebni znaki, dokler še manka le jeden bistveni znak, še kaznivo dejanje ni isto, katero je storil zločinec, v konkretnem slučaju še nima iste kvalifikacije, s katero pride pred sodnika. Mogoče je, da bi bilo dejanje kaznivo, akopprav bi ne imelo vseh znakov, katere ima v konkretnem slučaju morda kot poskus ali kako drugo kaznivo dejanje, ali gotovo ne kot ono kaznivo dejanje, z ono kvalifikacijo, s katero se je v istini dovršilo, mogoče je pa tudi, da poprejšnji čini brez zadnjega še niti niso kaznivi. Ker je torej za kvalifikacijo in morda celo za kaznivost odločilen zadnji čin, ki je bistven znak za kvalifikacijo konkretnega dejanja, moramo tudi reči, da se je kaznivo dejanje dovršilo tam, kjer je zločinec storil zadnji za kvalifikacijo tega dejanja kot bistven znak potrebni čin. To mesto je torej kraj storjenega kaznivega dejanja. Po tem načelu se mora rešiti tudi vprašanje, kje so se dovršila tako imenovana nadaljevana kazniva dejanja. Pri tem je pa treba tudi zmirom paziti na to, da kaznuje zakon zločinca radi njegovega dejanja, da je torej odločilen le zadnji storilčev čin, akopprav je morda tudi uspeh kaznivega dejanja bistven znak njegove kvalifikacije.

Zakonito izrecno določen je kraj storjenega dejanja pri kaznivih dejanjih storjenih z vsebino kake tiskovine. Pri teh zločinih velja po §-u 486. k. p. r., ako se ve, kje se je tiskovina tiskala, in ako se je to zgodilo v tuzemstvu, ta kraj, sicer pa kraj, kjer se je tiskovina v tuzemstvu razširjala kot kraj storjenega kaznivega dejanja.

Dr. R. Pipuš.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Dokaznik ima v določenem mu roku naznaniti sodišču bivališče svedokov pripuščenih v pravdi, ker sicer bi se smatral minolim odnosni dokaz.

V redni ustni pravdi trgovske firme A. & Comp. proti E & L. nastopil je toženec za časa dokaz po pričah C. M. in F. P., pri-